

Kallemand og Amandus

Sverre Eriksen (Erichsen)

Av Arne Skivenes

Et interessant materiale ble avlevert til Bergen Byarkiv i juni 1996 av Ole Johan Helland. Det var arkivet etter Sverre Eriksen (Erichsen), som var fetter til Hellands mor.

Sverre Eriksen er mest kjent for sine barnetimer i radioen i 30-årene, der han var stemmene til både Kallemand og Amandus, men han var også ettertraktet av foreninger, bedrifter o.l. som skulle ha underholdning på sine tilstelninger.

Materialet forteller om Sverre Eriksen at han ble født 18. september 1899 i Bergen. Hans far var sjømann (i hvert fall i 1912). Han gikk ut av 7. klasse på Nordnes skole i 1913 og året etter fikk han vidnesbyrd fra Bergens folkeskoles "fortsettelsesskole" (8.klasse). Av utdanning vet vi at han arbeidet som dreierlærling i 2½ år ved A/S Mjølner (1915-1918). Et kontrakt av 28.03.1930 viser at han fra 01.04 samme år, går over fra å være mekanikerformann til å bli funksjonær ved Mowinckels Margarinfabrik. Der var han tydeligvis helt til han pensjonerte seg, for til 70-års dagen i 1969 fikk han et hyldningsdikt på flott papir med segl og det hele, undertegnet Johan Jørgen Mowinckel, Joh. Henrik Mowinckel og arbeidskolleger.

Han giftet seg 1. august 1925 med Elise.

Ekteskapet var barnløst.

"Amandus kommer, blek og forgrætt. Onkel Einar spør om han er syk. A. forteller at han er så lei for Kallemand, som er blitt indbrudstyv.

E. har vanskelig for å tro det.

A.: Ville heller ikke trodd det hvis han ikke hadde set det med sine egne øine. K. var så rar i hele går. Snakket med sig selv og svarte borti veggene på skolen.

Naturfag-lereren: "Fortell litt om vandets egenskaper".

K.: "Det blir svart når vi vasker hendene i det".

A.: (på gråten) Ville ikke at K. skulle komme i fengsel på vann og brød. Måtte

Lurte sig ut i nat kl. 12. Trodde jeg var sovnet. Tok med sig lommeløgt og tollekniv. Trak huen helt ned i øinene, stak nogen skiver i lommen og listet ut. Så ut vinduet etter ham. Han krøp ind gjennom kjelder-vinduet i huset ved siden. Gik i seng igjen, men jeg fikk ikke sove i hele natt. Stor opstandelse i formiddag da de som eide huset kom hjem. Hadde vært på reise. En del sølvtoi var forsvunnet, men mesteparten lå hulter til bulter inde i et klækott. være fælt for han som var så glad i mat. Det er sikkert andre som har forlokket

Han omtales som "naturfenomenet i norsk kringkasting" (Radiobladet 19. august 1932), og arbeidskolleger gir ham i sitt dikt, følgende karakteristikk: "...for oss - en tusen-kunstner - særlig når det gjelder mekanikk, for hele Norge - en "kjendis" for din imitering og komikk..."

Ved siden av sitt arbeid på fabrikken, var han knyttet til kringkastingen fra 1926. Det samme Radiobladet forteller om Eriksen, at "...han har fått i gudegave et ooplesertalent som er noget helt utenom det almindelige." Han kunne ta de lyseste barnestemmer og den dypeste bass, og han behersket alle dialekter; når det gjaldt vestlandsdialektene var han suveren. I radioen fremførte han sketsjer og spilte selv alle rollene; ikke mindre enn 9 personer i Bergensstykket "Peder skal reise" (av Sims). Lytterne hadde vanskelig for å tro at dette var sant, for personene snakket jo i munnen på hverandre. "...men Sverre Erichsen kan også snakke i munnen på hverandre", sier Radiobladet.

Alle barnetimene med Kallemand og Amandus illustrerer dette. Disse startet i 30-årene men fortsatte etter krigen. Her er et eksempel fra 1. febr. 1936; onkel Einar (Schibbye?) er den som leder barnetimen:

Antagelig ville tyven komme igjen og hente resten senere.

E.: Men K. da?

A.: Han er ikke kommet igjen, han er antagelig rømt med en sån tyvebande.

E.: Men er de ikke redde for ham hjemme?

A.: Jo, moren, men faren tok det nokså kjølig. "Det er alltid viktige ting som er i gjære når K. forsvinner.

Han kommer nok igjen når han er ferdig". Har du hørt en sån likegyldig far.

E.: Har du ikke fortalt til nogen det som du har set? ham, hadde aldri kommet på det selv.

E. er forfærdet. Hadde aldri trodd dette om Kallemann.
A.: Ikke jeg heller (gråt)
Det dunker et par ganger på døren. A. lukker op. Tror det er et spøkelse.
E.: Nei men i allverden, det er jo en sekk med føtter på.
Sekken: (mumler) Løs op banne, for no greier eg ikkje mer.
Dette blir gjort og K. kommer frem. Ber om vann. Har ikke smakt andet enn et par tørre skiver siden i går.
E.: Det er best å gå like på saken med en gang. Er det sandt at du er blitt indbruddstyv Kallemann?
K.: E e e e g?
A.: Du behøver ikke nekte. Se her ligger jo sølvtøiet i sekken.
K.: Eg må no få lov te å forklare meg først.
No ska dokker høre: Spellte gjømmespel en kvell. Låg innenfor hagegjerdet.
Belurte en samtale: "altså onsdag kl. 12". Lurte meg ut litt over 12, krøp ind gjennom kjellervinduet som stod åpent. To skumle personer rumsterte med sølvtøiet i buffeten. Pakket

det i en sekk. Signe arbeie, sa eg. Den ene truet me revolveren å spurte ka eg skulle. Hollan litt, sa eg. Eg e kju eg og, men eg kunne ikkje vite at her va folk før, dokker får unnsjylle då, sa eg, å gjore akurat så eg ville gå. Ba meg vente å holle vakt mens de fant seg nokke te drikke, de va så torsti. Tømte sekken ind på et klækott, å krøp oppi sjøl. Langt om lenge kom de igjen. Ustø på føtterne. Hadde glemt at eg va der. Satte mulebann på sekken å slengte han på ryggen. "I kvell har vi gjort en god fangst". Tungt. Det bar utover landet. Eg måtte få di te sette sekken fra seg før di ko hem. Knappenål. "Au der var nokke så stakk, eg har visst fåt lopper på meg i det huset". "Eg kjenner ingenting". Stak flere ganger. "Går aldri i sånne simple huser mer og steler". Men han bare gjik videre. Eg sjønte at vi va i en mørk skog. Skar et hull for hver fot. Han me sekken gik først. Bratt. Pustet og stønnet. "Du kunne no gått

bære sekken et stökke".
Spark,. "Sparker du?" "Eg ha kje sparket". Spark igjen. Slagsmål. I mens løpte eg min vei. Å kor redde di ble når sekken sprang. Hekseri. Aldri mer e stele fra nokken.
Møste kniven min så eg kunne ikkje få sekken av. Visste ikkje kor eg va henne. Sov i en løe. Måtte vente te de begynte te mørkne igjen. Kunne ikkje gå ut midt på dagen slik så eg såg ut.
E.: Du kunne vel få nogen til å hjelpe dig av med sekken?
K.: Di sprang for livet bare di såg meg. Trodde nok det var en av de underjordiske. Her neri byn va kje det så farlig. Di bare lo å sa at det var en morsom karnevalsdrakt.
Onkel Einar kommer tilbake til tyveriet. Der var jo allikevel forsvunnet sølvtøi.
K.: Eg måtte jo ha litt te skrangle med i sekken, så di ikkje skulle fatte mistanke."

Direkte avskrift av Eriksens maskinskrevne manuskript.